

pisni in zgodovinski podobi, tako da more dobiti slovensko občinstvo vsaj najpotrebnejšo vednost o tej zemlji. Očitati bi se moglo, da podaja vvod preobširno srbsko zgodovino, ker ne spada pod namen te knjige; ali ne škoduje prav nič, ker slov. občinstvo tako nima veliko prilike, da se seznanja sè Srbi. Ne moremo pa izreči take pohvale o prireditvi prestave same. Pred vsem moramo povedati, da smo se čudili, da umeva prof. Perušek zblíževanje obeh narodov v taki obliki, da se odloči s prestavo seznanjati naš narod sè srbohrvaškim. Ali smo tako za gorami, da se bomo samo po prestavah umeli? Če bi bila jezika tako različna in tuja eden drugemu, bi bilo malo upanja, da se kedaj zvežeta. Toda v resnici nista oba naroda nikjer drugod tako blizu, kakor, žal, ravno v jeziku! Kakšna gospodarska in kulturna zveza bi bila pri tej sorodnosti jezika že lahko dosežena! Zato nas prestava iz enega jezika v drugega bolj oddaljuje nego bliža. Brez strahu bomo umeli vsako srbohrvaško delo v originalu, samo da se izda z dobrimi razlagami in objasnili. Toda ker leži prestava že pred nami, se bomo le vprašali, koliko vstreza zahtevam dobre prestave. Prof. Perušek se je trudil, da bi prestavil delo od besede do besede, da bi ohranil tako vse njegove posebnosti. Kjer se oba jezika vjemata, je bilo to lahko delo; ali kjer gresta jezika narazen, je treba računati s posebnostmi jezika, v katerega se prestavlja, na kar pa je prestavljačev jako malo pazil; puščal je vse polno besed, izrazov in celih stavkov neprestavljenih, tako da bi bil že iz tega razloga pametneje ravnal, ako bi se ne bil lotil prestave, ter rajši vse pustil v originalu, ter razložil pod črto posebnosti srbohrvaškega jezika. Primerjajmo vsaj nekaj vrstic, da dokažem resnico svoje trditve:

Original:

Nek se ovaj vijek gordi nad svijema vijekovima!
on će era biti strašna ljudskijema koljenima;
u nj se osam blizanacah u jedan mah iznjihase
iz kolijevke Belonine i na zemlji pokazase.

Peruškov prevod:

Naj se le ta vek ponaša mimo vsake druge dobe!
on bo ljudskim pokolenjem doba groze in tegobe;
v njem se osem blizancev je v jédnem mahu iznjihalo
iz Belonine zibéli in na zemlji pokazalo.

Ali:

no lomite munar i džamiju,
pa badnjake srpske nalagajte
i šarajte uskrsova jaja (13 izd., 48.)

Peruškov pr., str. 176:

razdrobite džamijo in munar,
na badnjake srbske nalagajte,
šarajte si pisanice vskršne.

Ali:

uzbluti se mozak u tikvini,
podjetinji čelo namrščeno;
grdne jame nagrdile lice,
mutne oči utekle u glavu
smrt se gadno ispod čela smije (str. 54.)

Peruškov pr., str. 183:

v stari buči se vzblutě mozgani,
podetinji čelo namrščeno,
grde jame nagrdijo lice
vpalo motno je oko pod čelo,
smrt se gadno izpod čela smeje.

Več ni mogoče navajati na tem mestu, ker se lahko vsak že iz samega slovenskega besedila prepriča, da prestava in vsa knjiga kar mrgoli srbohrvaških posebnosti.

Treba pa je povdariti, da ima prof. Perušek poseben namen pri takem prestavljanju, namreč pritegniti slovenščino kolikor se da tesno k srbohrvaščini, da bi se menda na ta način dosegla zveza v jezičnem oziru! Res najkrajša pot, a po tem tudi vredna! To se ne pravi slovenščino vezati sè srbohrvaščino, temuč slovenščino vbijati! V jezičnem, povdarjam v jezičnem, oziru ni zveza drugači mogoča nego da se Srbohrvatje nauče malo slovenskih besed in Slovenci malo srbohrvaških, da morejo brati eden drugega dela, pišejo pa vsak svoj jezik, ter da — vsaj Slovenci, ki radi kaj žrtvujemo — gremo tam skupaj, kjer je skupnost v jeziku na kak način mogoča in opravičena! Take mešanice, kakor jo hoče prof. Perušek, ni mogoče sprejeti!

IZ JUBILEJSKEGA SPREVODA:
GORENJSKI COKLJAR PASTIR Z BISAGO

Še nekaj! Ako je prof. Perušek že skozinskozi vse verno jemal iz srbohrvaškega izvornika, naj bi bil tudi besedo Bog pridržal z veliko začetnico, kakor jo ima izvornik. S tem, ker jo je proti splošni navadi pisal s malo, ni pokazal veliko pameti; veliko več bi je bil, ako bi bil znal prav pisati viteški (ne pa vitežki), težko (ne pa teško), slov (ne pa selov), zbrisi veje (ne pa briši vejico) i. t. d., da ne omenjam drugih naglavnih napak. A. Breznik.

O šolski reformi. Spisal dr. Dragotin Lončar, profesor na mestni realki v Idriji. Ponatisk iz „Učiteljskega Tovariša“. V Ljubljani, 1908. 80. 5. 63. Cena 40 h + 10.

Šolsko vprašanje je vedno aktualno: kakršna šola, taka bodočnost; čigar je šola, tistega je prihodnost. To vprašanje je pa važno baš sedaj, ker je naše naučno ministrstvo z reformno enketo in z zadnjim reformnim odlokom priznalo, da se povsem ne motijo odlični pedagogi in izkušeni praktični vzgojitelji, ki so po shodih in listih zahtevali, naj se reformira naše

šolstvo vobče, posebej pa srednje šolstvo, ker današnja šola nikakor ne ustreza svojemu velevažnemu namenu in ne odgovarja časovnim potrebam.

Profesor dr. Lončar je zbral v svoji zanimivi knjižici glavne napake in nedostatke, ki se dajo po pravici očitati sedanjemu šolskemu sistemu, da namreč ne vzgaja, ampak dresira, da je enostranski in preveč formalističen itd. Pri tem se pa ne omejuje le na kritiko, ampak podaja tudi precej podrobni reformni načrt, čigar bistvo vsebuje mnogo zdravega jedra in pametnih misli, ker pojmuje vse šolstvo kot organsko enoto, „pri kateri ima vsak del svoj odmerjeni delokrog, ki pa je vzročno zvezan z drugimi v harmonično celoto“ (3). Da naj enotna srednja šola „podaja splošno izobrazbo, ki bodi v zvezi z današnjim življenjem“ (15),

IZ JUBILEJSKEGA SPREVODA: DALMATINCI

da bi se „skupno učili sedanji gimnazijci, realci in učiteljišćniki do četrte šole“ (18), ker je dosedanja „odločitev prezgodnja za desetletnega dečka“, da „vzgoja zahteva koncentracije v eni roki“ (21) in da naj se vsled tega „namesto strokovnih učiteljev zopet uvedo razredni učitelji, ki vzgajajo in uče svoje učence od prvega do šestega razreda — toliko razredov bi šela gimnazija po tem načrtu — v vseh humanističnih in realnih predmetih“ (25), da naj že ljudska šola poučuje vzgojeslovje, zdravstvo, ustavoznanstvo in gospodarstvo itd. — to ali podobno zahtevamo vsi.

Gospod profesor pa „jasno in odkrito“ zahteva takozvano „svobodno“, to se pravi brezversko šolo, kar „utemeljuje“ s prazno frazo o „harmoniji ljudskosti“ in „avtoriteti vede“. Temu se pravzaprav ni čuditi, ker tudi Masaryk in drugi poborniki svobodne

šole doslej še niso „filozofsko poglobili svojega nazarja“ (11) o naši temeljni zahtevi, katero kategorično izraža sam g. Lončar: „Neizogibni pogoj je ta, da se rodovina in šola vzajemno podpirata, da ostala družba ne podira, kar zida šola“ (54) in obratno, da namreč šola ne podira, kar zida rodovina! To zahtevati je krščanskih staršev neizpodbitna pravica in sveta dolžnost!

—ita—
Večeri na Ženevskem jezeru. Poljski napisao Ks. Marijan Morawski D. I. Preveo i izdao Zbor duh. mladeži zagrebačke. Zagreb, 1908. Cena 60 v. — Skozi sedem večerov se shaja ob lepem Ženevskem jezeru na gostilniški terasi pisana družba; zastopane so skoro vse evropske narodnosti; Poljak, Rus, Francoz, Anglež, Nemeč, Španec se tu pogovarjajo o verskih

problemih in vsak s svojega posebnega stališča. Ni je skoro religiozne struje, ki ne bi imela svojega zastopnika pri teh disputacijah. Lehkomiselno brezverstvo, ki si ustvarja svetovni nazor, dasi ni nikdar premišljevalo o njem, se kosa z resnim, izobraženim protestantskim pastorm, ki ve, zakaj veruje v Kristusa; Nemeč, pravnik po poklicu, ki meri tudi krščanstvo po juridičnih pravilih in sodi tudi delo božje s sodnijskega stola nemškega nacionalizma, sedi zraven pesimističnega Rusa, ki mu duša koprni po veri, a se ne more dvigniti iz sentimentalnega tolstojevstva; pa tudi katolicizem ima svojega zastopnika v svečeniku, ki s svojim mirnim modrovanjem, polnim čuvstva in umevanja moderne dvomeče duše, miri nasprotja, pripravlja in kaže pot k veri. Ravno ta globoki, pronicajoči pogled Morawskega v srce sodobnega človeka daje apologiji, če smemo „Večere“ tako imenovati, nekaj posebne svežosti, tuje vsemu hladnemu, brezčuvstvenemu dogmatiziranju, ki v sedanjih časih malo ljudi spreobrne. Morawski se ogiblje iz-

voženih potov tradicionalne apologije, ne kot bi bila psihološka metoda edino prava in mogoča, temuč zato, ker je sedaj bolj primerna, bolj uspešna. Ker dobro razume svojo dobo, ji je Morawski naslikal krščanstvo in Cerkev s tistimi barvami, ki najbolj pri- jajo nje utrujenim očem, kot zadnjo stopnjo, končno spopolnitev vsestransko razvitega človeštva. „Če ne prej, bo človeštvo vsaj tedaj prispelo do božanske resnice, od katere se je takoj v začetku oddaljilo, ko preleti do konca strahovite stranpote zablod. A koliko čvrsteje in tesneje se bo tedaj oklenilo te resnice, ko bo vedelo iz izkušnje, kako daleč je do nje iz dalje zablod! Vse religije se bodo umeknile pred eno pravo religijo, vse znanosti, ki so danes še na poti zanikanja, bodo vpognile koleno pred to religijo in bodo pričale zanjo . . . Nebeška moč evange-